

Tipper, tiphøne Thy (14), *tyshøne* Thy (15), *grønbenet tjaller* (rødben) ø.f. Thisted (16), *sten-slitter* Bogø ved Møn o. 1880; når man hørte den, var der godt vejr i vente (17).

Den lille arrige fugl, der kaldes tinksmeden, er alle børn ... rædde for, fordi den uden skånsel hugger dem huller i hovedet (Salling ? 18).

»Nede ved kanalen hamrede tinksmeden på sin spinkle sølvambolt« Kaj Munk (19). »Og vinde-nes vinge bar tinksmedens klagende sang · langt ind over heden« P. J. Kjærgaard (20).

LITTERATUR: (1) 659 23, 1525; (2) 626 417; (3) 212c 1,70; (4) 327c 43; (5) 571 598; (6) 68 96; (7) 169 1,240; (8) 169 1,240; (8a) 599 19165; (9) 170 1909, 55,66; (10) 693b 1,624; (11) 451 292; 756 14,137; (12) 451b 527f; 794 1,1884,89,224; 756 14, 137; (13) 212c 2,164; (14) 321 31; 388 (o. 1925); (15) 388; (16) 169 3,1930-31,148; (17) 436c 85; (18) 937p 192; (19) 600 29/5 1938; (20) 452 upag.

Rødben, *Tringa totanus*

Den gråbrune overside er broget med sort- og brungult, undersiden næsten hvid med tætte prikker og striben og benene orangerøde. Megel alm. ynglefugl og trækgæst på våde strandenge, i moser, ved sører, på småholme.

– Danmarks Dyreverden 7,115-18.

Rødben 1852ff(1).

Hytte o. 1700 (1a) vel efter fuglens stemme tjy-hy, tjy-tyty og lign., jf. *hitte* Anholt o. 1900 (2); *kongsmed* 1787 (3), *tolk* 1767ff, Bornholm, lånt fra svensk (4); *tjald(er)* 1802ff; Mors Thy, VHanherred, Vendsyssel (5), *tjavl* Mors (6), *tjallerhøne* ØHanherred, Vendsyssel (7) sml. nedenfor; *rød-vætte* 1829 (8) er måske kobbersneppe s. 147.

Plydder og *byldermand* Møgeltønder (9), *tytter* Rømø (10), *hjejle* Sønderho (11), *rye* Manø (12), *blire* Endelave 1877 (13) denne fugl eller ryle; *timpling*, *timbling* Sdr. Bork, Tipperne ved Ringkøbing fjord (14), *tinksmed* Sdr. Bork og Vendsys-

Rødben malet af Vilhelm Fischer, 1910.

Rödben. Foto: Karsten Felsted.

sel (15), lille smed Filsø SVJylland (16), tipper Agger, Thy (16 a); tjåle, tyål Mors (17) sml. ovenfor, temsens-, tamsensfugl Thy o. 1885 (18), femsomsfugl Thy o. 1925 (10); køjesmutte Tværsted Vendsyssel (19), tjynk, tjønk, pjønk, pjynk, kynk Vendsyssel, Læsø (20) efter stemmen, fuglen siger: Det er en ynk · at være en tjynk · og gå i kæret og klag' sig. · Det er be'r · at vær' en skræ'r · og sidde ved kakkel og varm' sig (21), sml. tinksmed s. 148; den siger: sole Pier [Per].

Tanghyt Brenderup VFyn (10), ålekaly(en) Drejø, Birholm (23), »den kalder på ålk«, sml. klire s. 147; tafugl Sejerø o. 1890 (24), hvidnæse og sort-snude Nyord (25), gliring SFalster (10) efter stemmen, sml. kobbersneppe s. XXX, tytfugl og kolfugl Fejø (10), det sidste navn måske fordi fuglen har kolformet bryst.

Færøerne: stelkur 'stilk' (de lange tynde ben).

Rödben anser alle for gemene æggetyve og råber efter dem »tyv-tyv-tyv!« (27).

»Nede over engen udråber en rödbensklire (er det vist) sin lykke ved, at etter i år går dens regnestykke op, at 'tre gange syv er enogtyve'« Kaj Munk (28). »Dens skrig er fuld af betagende uro, af savn og såret længsel. En verdenssmerte! En ynde! Kliren er uden lige blandt fuglene« H. C. Andersen (29).

LITTERATUR: (1) 451 290; (1a) 170 1909,54; (2) 212c tb. 216; (3) 651 145; (4) 659 24,134; 451 290; 785 148; (5) 669 147 (thjal); 936 53; 451 290; 212c tb. 356; 321 30; 138b 91; 169 3, 1930-31, 148; (6) 287b; (7) 160 1904/30:3 (Boruphede, 1886); 202c 4, 175; (8) 903 5.2, 156 sml. 171; (9) 388 (o. 1940); (10) 388; (11) 169 4, 1937, 212; (12) 169 3, 1930-31, 147; (13) 138 23; (14) 212c tb. 356; 169 1, 240; (15) 169 1, 240; 202c 4, 174; (16) 169 1, 240; (16a) 169 3, 1930-31, 148; 321 31; (17) 169 1, 242 og 4, 212; (18) 321 30; 138b 91; (19) 202c 2, 227; (20) 889 26/1 1948, 18/2 1949; 202c 2, 173; 707 123; 388; (21) 9 69; sml. 202c 2, 221; (23) 156 15, 352; (24) 856 182; (25) 388; 599 21273; (27) 158 1927-28, 30; (28) 583c 179; (29) 9b 10.

Ryle, *Calidris*

ALM. RYLE, *Calidris alpina*; dens i yngletiden mørkebrune overside er rustrødt spættet, hoved og bryst har sortbrune pletter og bugen et stort sort skjold. Ret alm. ynglefugl ved vore kyster, men hyppigere på gennemrejse.

ISLANDSK RYLE, *Calidris canutus*; den sort-grå brogede overside er rødpletet, vingerne blågråagtige, sommerdragtens underside rustrød. Alm. trækgæst ved kysten. Den SORTGRÅ RYLE, *Calidris maritima*, har hvid bug, rød- eller brunpletet overside og bryst. Fåtallig træk- og vintergæst.

- Danmarks Dyreverden 7, 125-29, 133-38.

Ryle, ældre nydansk d.s., et lydord imiterende alm. ryles stemme trrr-yy eller try-ry-ryy, jf. dialektordet ryle 'klynke', svinet ryler 'skriger', norsk har ryla 'skrige langtrukket'.

I stednavnet Ryletorv 1882ff Hygum s. VJylland, måske i Røllum 'holm med ryler' 1543ff Åbenrå a. (1).

Flojer Bornholm 1756 (2), domsneppe 1763- o. 1770 (3), strandspurv 1776 (4), hvillingfoged Skagen 1787 (5) måske fordi »den ligesom holder vagt på stranden over hvillinger og andre små fisk«, sml. præstekrave s. 132; krylfugl Skagen 1787 (5), strandbo 1802 (6), strandløber 1807ff (7), pryllemand Sønderjylland 1852 (8), Uldum ØJylland (9), ternek Sylt 1852 (10); sand(t)el (11).

Pirre-, piermand (-mænd) SVJylland (12), den pirrer med næbbet i kystens sand og slik; omtydet til Permand (13); blire Alrø i Horsens fjord (14), ryleritte Vendsyssel (15), pyt(te), pytter, vandpytter og vandhytte Odenseegnen (16), pyt Kertemindegenen (17), horeunge og den tåbelige fugl Birkholm, Drejø (18), nekselbo 'hjemmehørende på

Alm. Ryle i sommerdragt. BIOFOTO/C. J. Andersen.

